

« որոց ամենեցուն բազում բառք գտանին
 « յԱստուածաշունչն , և յայլ գրեանս
 « Հայոց, բաց յայսցանէ պիտոյ է գիտել
 « և զՓրիխտոփայտութիւնն, զԱստուածա-
 « բանութիւն և զայլ գիտութիւնս, ապա
 « թէ ոչ զիմօրդ կարասցէ մեկնել, զոր
 « ինքն ոչ հասկանայ: Քանիք եղեն որք
 « ի ձեռս առին զգործս զայս, բայց վասն
 « պակասութեան գրեանցն Հայոց, և օտար
 « լեզուացն անտեղեկութեան ի բաց թողին:
 « Լռեմ զայլ զայլ (այսպէս) պատճառան
 « բողոք Աստուածաշնչոյն, և ի մէջ այլոց
 « զՈսկան վարդապետն, որ անհմուտ գո-
 « լով լատին լեզուին, յանհունս սխալե-
 « ցաւ ի թարգմանութեան իւրում: Քաջ
 « գիտեմ, թէ Հայրութիւնդ վառեալ ի սէր
 « իմոյս, բաղձալոց է ունիլ զօրինակ մի
 « նորին. բայց ասեմ, թէ իմս մեծ գիրք
 « է, զոր հազիւ ոք, թէպէտ արագագիր
 « իցէ, ընդ տարի մի օրինակել կարէ:
 « Ունիմ ես միայն զմի զրագիր, բայց
 « սա եւս զղպրոցն ուսուցանելով հազիւ
 « ընդ տարի մի գրելոց է. մինչ զմիւսն
 « մասն, որ է լատիններէն յառաջ, ապա
 « հայերէն, զրեցից, յորոյ զամ մի կամ
 « պակաս աշխատելոց եմ: Զյունականն
 « ոչ դնեմ, թէպէտ տեղեակ եմ նորին,
 « զի ոչ ոք այժմ ի յունացն ինչ թարգ-
 « մանէ, և ոչ զայլ ոք գիտեմ հմուտ սոցա
 « լեզուին »:

Նամակին այս մասին մէջ կը շեշտէ իր ծրագրին կարեւոր մէկ պայմանը. բա-
 սերուն պատմութիւնը ընել, բառերը խօ-
 սեցնել անցեալով: Յատուկ ճիգ թափած է իւրաքանչիւր բառին իմաստը ճշտող և
 միանգամայն զայն հաստատող վկայու-
 թիւն մը կցել բառին բացատրութեան: Նախնեաց գործերը հետեւաբար նկատի
 ունեցած է, և փառք կու տայ Ստուծոյ որ իր գաղթավայրին մէջ ալ բախտը ու-
 նեցած է ձեռքին տակ ունենալու նախնեաց
 գործեր: Յիշատակած չէ թէ ո՞ր գործերը
 ձեռքին տակ ունենալու բախտաւորու-

թիւնն ունեցած է, բայց կ'երեւի թէ ըստ
 բաւականի ճոխ եղած է, քանի որ Սոսյ
 հայ թագաւորներու զանձարանէն Լեհաս-
 տան տարուած գրքերու զօհացուցիչ թիւ
 մը իր տրամադրութեան տակ եղած է:
 Կիլիկիայէն գաղթող հայեր, գուցէ և ազ-
 նուականներ, շատ բան կրցած են տանիլ
 հետերին: Ատոնցմէ շատ բան այսօր կը
 նկատուին կորսուած մեզի համար, գոր-
 ծեր՝ որոնք կը յիշատակուին իրմէ իր
 գործին մէջ, սակայն յայտնի չեն բա-
 նասիրութեան:

Բառերուն բացատրութեան քով դրած
 է լատիններէն հոմանիշները, դիւրացնելու
 համար այդ լեզուէ կատարուելիք թարգ-
 մանութիւնները: Զանց ըրած է, տեղեակ
 ըլլալով հանդերձ, յունարէն համապա-
 տասխանները, վասնզի, կ'ըսէ, չկայ այլ-
 եւս մէկը որ այդ լեզուէն թարգմանու-
 թիւններ ընէ: Այս պատճառը այնքան
 արդարացուցիչ չէ իր ըրած զանցառու-
 թեան, որովհետեւ յունարէնները անհրա-
 ժեշտ են յաճախ, մեր լեզուին յունարէնի
 հետ ունեցած սերտ աւրնչութեան հա-
 մար:

Կը յիշատակէ Մաղաքիա⁽²⁾ չէլէպին
 և կը հեզնէ անոր փորձը Բառարան մը
 յօրինելու, որովհետեւ պակասած է իրեն
 ծանօթութիւնը լատին և յոյն լեզուներու:
 Հազար գլուխ ալ ունենալու ըլլար, այս-
 ինքն աշխարհիս իմաստնագոյն մարդն ալ
 ըլլար, պիտի չկարենար, կ'ըսէ, երբեք
 կատարեալ բառարան մը ընծայել, այդ
 հիմնական պակասէն:

Աստուածաբանական ու իմաստասիրա-
 կան գիտութեանց ծանօթութիւնն ալ կա-
 րեւոր կը համարի բառարանի մը յօրին-
 ման գործին մէջ: Էւ արդարեւ շատ բա-
 ուր, մանաւանդ իր օրերուն, (այսօր ընդ-
 հակառակն արուեստագիտական բառերու
 համար շեշտ պիտի զարնէինք մենք) իմաս-

(2) Մաղաքիա դպրէն գործը կը յիշատակէ Աւելան
 ալ, և կը ցաւի որ տեսած չէ զայն: